

R209 – 2025 års rekommendation (nr 209) om biologiska faror i arbetsmiljön

Ingress

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

som har sammankallats till Genève av styrelsen för Internationella arbetsbyrån och samlats där den 2 juni 2025 till sitt 113:e möte,

har beslutat att anta vissa förslag om skydd mot biologiska faror i arbetsmiljön, vilket är den fjärde punkten på mötets dagordning,

har fastställt att dessa förslag ska ta formen av en rekommendation som kompletterar 2025 års konvention om biologiska faror i arbetsmiljön,

antar denna dag, den 13 juni 2025, följande rekommendation, som kan kallas 2025 års rekommendation om biologiska faror i arbetsmiljön.

1. Bestämmelserna i denna rekommendation kompletterar bestämmelserna i 2025 års konvention om biologiska faror i arbetsmiljön (nedan kallad *konventionen*) och ska beaktas jämförda med dem.

I. Definitioner och tillämpningsområde

2. Med beaktande av definitionen i artikel 1 a i konventionen omfattar biologiska faror

a) patogena mikroorganismer och därmed förbundna allergener och toxiner, däribland vissa protozoer, bakterier, svampar, algsvampar och alger,

b) celler och cellkulturer, däribland såväl primära kulturer som immortaliserade cellinjer, som kan kontamineras med andra biologiska faror eller bära på inneboende risker, till exempel cancerframkallande potential, toxiner eller allergener,

c) endoparasiter, närmare bestämt protozoer och inälvsmaskar,

d) icke-cellulära mikrobiologiska enheter, däribland virus, prioner och rekombinanta, genetiskt modifierade eller syntetiska DNA- och RNA-material, och

e) retmedel, allergener och toxiner av vegetabiliskt eller animaliskt ursprung, däribland sådana gifter eller allergener som innehåller sekret som produceras av djur eller växter, med undantag av pollen, och som kan orsaka irritation, allergiska reaktioner eller systemisk toxicitet vid exponering genom bett, stick eller någon annan händelse som leder till att ämnena frigörs eller finns närvarande.

3. Skada på människors hälsa som orsakats av exponering för biologiska faror i arbetsmiljön omfattar

a) infektionssjukdomar som brucellos, virushepatit, sjukdom orsakad av humant immunbristvirus, stelkramp, tuberkulos, mjältbrand och leptospiros, inklusive hälsoeffekter som är sekundära till akut eller kronisk infektion, till exempel leversjukdom som är sekundär till virushepatit, och följd- eller resttillstånd av sådana,

b) icke smittsamma sjukdomar som toxiska eller inflammatoriska syndrom förknippade med allergener eller toxiner av bakterie- eller svampursprung, och

c) dödsfall, personskada eller sjukdom som är följden av en arbetsolycka som inbegriper exponering för biologiska faror i arbetsmiljön.

4. Hälsa innebär inte uteslutande avsaknad av sjukdom eller fysisk svaghet utan inbegriper även de fysiska och psykiska aspekter som påverkar hälsa och som är direkt kopplade till säkerhet och hälsa på arbetsplatsen.

5. De överföringssätt som avses i artikel 1 b i konventionen omfattar

a) överföring luftvägen, vilket inbegriper att de biologiska riskerna rör sig genom eller svävar i luften,

b) direkt överföring, vilket inbegriper levande organismer, till exempel människor och djur, som överför en biologisk fara genom direktkontakt, och

c) indirekt överföring, som sker via vektorer och andra spridningskällor som vatten, livsmedel, organiska material, kroppsvätskor eller fomiter.

6. De exponeringsvägar som avses i artikel 1 b i konventionen omfattar inhalering, sväljande, perkutan kroppsskada och absorption eller adsorption via öga, hud och slemhinna. De vägarna beror vanligen på egenskaperna hos den biologiska faran och arbetsmiljön.

7. I största möjliga utsträckning ska bestämmelserna i konventionen och denna rekommendation tillämpas på alla områden av arbetsmarknaden och kategorier av arbetstagare. Eventuella nödvändiga och praktiskt möjliga åtgärder kan vidtas för att ge egenanställda ett skydd som är jämförbart med det som föreskrivs i konventionen och denna rekommendation.

II. Förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder

8. Medlemsstaterna ska, i enlighet med nationell rätt och praxis, vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de som konstruerar, tillverkar, importerar, tillhandahåller eller transporterar biologiska ämnen, medel eller produkter som arbetstagare under sitt arbete skulle kunna exponeras för

- a) förvissas sig om att ämnena, medlen eller produkterna, i den mån det är rimligt och praktiskt genomförbart, inte medför faror för säkerheten och hälsan hos personer som använder dem korrekt,
- b) tillgängliggör information om hur ämnena, medlen och produkterna ska användas korrekt, bland annat genom informationsblad om säkerhet och hälsa om sådana finns tillgängliga, samt instruktioner om förhindrande av kända risker,
- c) gör studier och bedriver forskning eller på annat sätt håller sig à jour med den vetenskapliga och tekniska kunskap som är nödvändig för att följa leden a och b,
- d) beaktar Förenta nationernas rekommendationer om transport av farligt gods, Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall, Cartagena-protokollet om biosäkerhet till konventionen om biologisk mångfald, konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring, det internationella hälsoreglementet och övriga relevanta och tillämpliga konventioner eller instrument.

9. De nationella arrangemang och riktlinjer som avses i artikel 7.1 i konventionen ska

a) innehålla bestämmelser om

- i) genomförande och regelbunden översyn av en riskbedömning,
- ii) förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder i enlighet med kontrollhierarkin,
- iii) hygien,
- iv) information till och utbildning av arbetstagare, och

v) samråd med och deltagande för arbetstagare och deras företrädare med avseende på de frågor som omfattas av leden i–iv,

b) på lämpligt sätt ta upp åtgärder för förebyggande av infektioner, smittskyddsåtgärder, riskbaserade bioskydds- och biosäkerhetskontrollåtgärder som kontamineringsnivåer i laboratorier, ventilation, vektorkontroll, dekontaminerings- och desinfektionsrutiner samt riskbaserade rutiner för hantering och slutligt omhändertagande av farligt avfall,

c) beakta osäkerhetsfaktorer som avser förekomst av biologiska faror i levande organismer, vektorer eller andra potentiella spridningskällor, och

d) vara adekvata och proportionerliga mot exponeringsrisknivån i respektive sektor eller yrke och mot de faror som identifierats och risker som bedömts av behöriga myndigheter.

10. De sektorer och yrken som avses i artikel 7.2 c i i konventionen som ska medtas i en riskbedömning kan innefatta

- a) vårdsektorn,
- b) livsmedelsproduktion och jordbruksarbete, inklusive inom djur-, vegetabilie- och spannmålssektorerna,
- c) vattenförvaltnings- och avfallshanteringssektorn,
- d) städ- och underhållsarbete,
- e) humanitärt arbete,
- f) laboratoriearbete,
- g) bioteknik- och läkemedelssektorerna,
- h) begravnings- och bårhusarbete,
- i) byggsektorn,
- j) skogsbrukssektorn,
- k) transportsektorn, och
- l) yrken som är kritiska för ett fungerande samhälle och välmående under folkhälsokriser, i enlighet med vad som fastställts genom en bedömning av biologiska risker gjord av behöriga myndigheter.

11. De arbetstagare som avses i artikel 7.2 c ii i konventionen ska omfatta

- a) gravida och ammande kvinnor,
- b) unga arbetstagare,
- c) äldre arbetstagare,
- d) arbetstagare med funktionsnedsättningar,
- e) arbetstagare som är medicinskt mottagliga för infektioner eller allergier, däribland arbetstagare med nedsatt immunförsvar,
- f) arbetstagare som är i behov av skydd på grund av deras sociala situation och flera olika ogynnsamma faktorer, och

g) migrantarbetare.

12. De beredskapsåtgärder och svarsåtgärder, t.ex. planer och rutiner, som ska inrättas i enlighet med artikel 7.2 d i konventionen ska omfatta

- a) utarbetande eller uppdatering av bestämmelser om hantering av olyckor och nödsituationer,
- b) system för upptäckt och tidig varning,
- c) åtgärder som ska vidtas i arbetsmiljön i händelse av utbrott, epidemier eller pandemier, inklusive stöd till arbetstagare och arbetsgivare i händelse av order om isolering eller karantän,
- d) mekanismer för samordning och information tillsammans med folkhälsomyndigheter,
- e) nationell och internationell samverkan om forskning,
- f) tillhandahållande av lämpliga personalresurser i nödsituationer, inklusive kapacitetsökningsförmåga och flexibel resursallokering,
- g) effektiv drift av vårdinrättningar och samhällsviktiga tjänster,
- h) materielberedskap,
- i) samverkan mellan berörda nationella och internationella folkhälso-, vattenförvaltnings-, avfallshanterings-, miljöhälso-, arbetshälso- och veterinärhälsomyndigheter, arbetsinspektioner och andra relevanta sakkunniga och partner,
- j) system för snabba folkhälsoåtgärder och realtidskommunikation av expertråd för beredskap för och hantering av utbrott, och
- k) fortbildning av företagshälsovårdsleverantörer om potentiella biologiska faror, med stöd av klinisk eller laboratoriebaserad övervakning.

13. Vid utarbetande av arrangemang och riktlinjer för hantering av hälsa och säkerhet på arbetsplatsen i fråga om biologiska faror i arbetsmiljön ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till berörd internationellt överenskommen teknisk och praktisk vägledning som tagits fram av Internationella arbetsorganisationen och andra behöriga organisationer och främja en förvaltningssystemmodell för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen, t.ex. en sådan som anges i riktlinjerna om förvaltningssystem för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO–OSH 2001).

14. Medlemsstaterna kan överväga olika sätt att närmare ange lämpliga och proportionella riskkontrollåtgärder, däribland bestämmelser, policyer eller riktlinjer för arbete som

inbegriper vissa typer av biologiska faror och indelning av biologiska faror i risk- eller farogrupper baserat på egenskaper och epidemiologiska profiler.

15. Med tanke på att många biologiska faror ger upphov till gränsöverskridande risker ska medlemsstaterna uppmuntra såväl nationella som multinationella arbetsgivare att ha tillfredsställande förhållanden för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen och bidra till en preventionskultur som syftar till att undanröja faror eller minimera sådana risker.

III. Social trygghet och anställningsskydd

16. Vid tillämpning av artikel 12 i konventionen ska medlemsstaterna, på lämpligt sätt, ta vederbörlig hänsyn till 1952 års konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet, 1964 års konvention (nr 121) angående förmåner vid yrkesskada (tabell 1 reviderad 1980), 1964 års rekommendation (nr 121) angående förmåner vid yrkesskada, 2002 års rekommendation (nr 194) om en förteckning över arbetssjukdomar, andra tillämpliga instrument och senare ändringar och revideringar.

17. Medlemsstaterna ska med beaktande av nationella förhållanden sträva efter att ge tillgång till såväl grundläggande inkomsttrygghet som åtgärder för driftskontinuitet under isolerings- eller karantänperioder.

18. Medlemsstaterna ska sträva efter att på lämpligt sätt ge skydd mot avskedande om arbetstagare måste vara frånvarande från arbetet medan de följer order om övervakning, reserestriktioner, karantän eller isolering, eller för därmed förbundna preventiva eller kurativa behandlingar.

IV. Efterlevnad av lagar och andra författningar

19. Det inspektionssystem som föreskrivs i artikel 13 i konventionen ska vägledas av bestämmelserna i 1947 års konvention (nr 81) angående arbetsinspektion och 1969 års konvention (nr 129) om yrkesinspektion inom jordbruket, utan att det påverkar tillämpningen av de skyldigheter som de medlemsstater som har ratificerat de konventionerna har enligt dem.

V. Arbetsgivares skyldigheter och ansvar

20. När arbetsgivare vidtar de förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder som i enlighet med artikel 15 i konventionen åligger dem ska de ta vederbörlig hänsyn till tillämpliga instrument, anvisningar och riktlinjer, däribland rekommendationen (nr 164) om arbetarskydd och arbetsmiljö från 1981, rekommendationen (nr 197) om ett ramverk för att främja arbetsmiljö från 2006, riktlinjerna om förvaltningssystem för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (Guidelines on occupational safety and health management systems, ILO-PSH, 2001), de tekniska riktlinjerna om biologiska faror i arbetsmiljön (Technical guidelines on biological

hazards in the working environment) och annan tillämplig vägledning som Internationella arbetsorganisationen antagit.

21. Vid tillämpning av den kontrollhierarki som avses i artikel 16 b i konventionen ska arbetsgivare ta hänsyn till de tekniska riktlinjerna om biologiska faror i arbetsmiljön och annan tillämplig senare vägledning som Internationella arbetsorganisationen antagit.

22. De planer och rutiner för beredskap och åtgärder som avses i artikel 18 i konventionen ska omfatta

a) utarbetande eller uppdatering av arbetsplatspolicyer och riktlinjer om hantering av nödsituationer med koppling till biologiska faror, med hänsyn tagen till möjliga folkhälsoeffekter, och

b) tillhandahållande av lämpliga och adekvata förebyggande åtgärder, i enlighet med nationell rätt och praxis och på grundval av en riskbedömning, som skulle kunna inbegripa underlättande av vaccinering, immunisering, kemoprofylax och testning för alla arbetstagare utan kostnad och på frivillig basis.

VI. Påverkan på en tidigare rekommendation

23. Denna rekommendation ersätter 1919 års rekommendation (nr 03) angående skydd mot mjältbrand.